

**Анна Хаджи,
Інна Козубай,**
старші викладачі кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КУЛЬТУРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У СИСТЕМІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Сьогодні неможливо знайти культури, які не відчували б на собі впливу з боку культур інших народів. Активний процес глобалізації призводить до розширення взаємозв'язків і взаємозалежностей різних країн, народів і культур. Зміни в політиці, економіці та культурі супроводжуються також роз'єднанням культур і народів, викликають у деяких націй прагнення до культурного самоствердження, бажання зберегти власні культурні цінності і є причиною загострення проблеми національної ідентичності.

Наукове поняття «ідентичність» має глибоке історичне коріння, які ведуть нас до філософії Аристотеля і традицій метафізики.

Ідентичність – усвідомлення людиною своєї приналежності до будь-якої соціальної групи, що дозволяє їй визначити своє місце в соціокультурному просторі і вільно орієнтуватися в навколишньому світі. Оскільки кожен індивід може бути одночасно членом декількох соціальних і культурних спільнот, в залежності від типу групової приналежності прийнято виділяти такі види ідентичності: громадянську, національну, етнічну, культурну, професійну, політичну, релігійну.

Багато дослідників -А. Тешфел, Е. Еріксон, Дж. Тернер, Дж. Мід, І. Гоффман та інші – розглядають ідентичність як форму самоопису, самопрезентації людини, який оцінює свою віднесеність до зовнішнього світу, когнітивна структура, в якій поєднані зв'язки, відносини, оцінки, які структурують місце і зв'язок даного конкретного індивіда в соціумі.

В культурології та міжкультурної комунікації ідентичність є підставою для національної і культурної тотожності, індикатором свого і протилежністю чужому. Отже, міжкультурну комунікацію можна розглядати як взаємовідношення протистоянь ідентичностей, при якому відбувається взаємодія партнерів по комунікації. Комунікація служить завданню підтримки спільноти на рівні максимальної інформаційної та смислової відкритості для людей.

Мета нашої роботи – розглянути культурну ідентичність в якості одного із значущих інструментів, який впливає на сам процес комунікації.

О. П. Садохін визначає культурну ідентичність як «приналежність індивіда до будь-якої культури або культурної групи, яка формує ціннісне став-

лення людини до самої себе, інших людей, суспільства і світу в цілому» [1].

Культурну ідентичність часто співвідносять з національною ідентичністю: «Ключовим фактором культурної ідентичності є національна ідентичність... більшість людей у сучасному світі соціалізовані і піддані пропаганді, аби вони піддавалися національній і культурній ідентичності» [3].

Зіставлення культурної ідентичності з національною є найпростішим розумінням феномену культурної ідентичності та її проблем в умовах глобалізації. Так, Дж. Фрадмен розглядає її як варіативний феномен та виокремлює такі варіанти культурної ідентичності: раса, традиційна етнічність, модерна етнічність та життєвий стиль. Співвідносячи культурну ідентичність та глобалізаційні проблеми, дослідник говорить про зміни в культурі та зазначає про своєрідний «вибух» нових культурних рухів [2].

Міжкультурна комунікація, з одного боку, сприяє культурному зближенню між народами через міжкультурне спілкування і пізнання, з іншого боку, може призвести до перегляду і відмови від деяких традиційних цінностей власної культури, зрештою – до втрати культурної самобутності. В результаті взаємодії локальних культур стираються кордони між своїм і чужим. Тенденція змішання культур стає характерною для окремих індивідів і цілих товариств.

Вивчення питання формування культурної і національної ідентичності в умовах міжкультурної взаємодії та глобального світу дозволяє зробити висновок про те, що взаємовплив народів і культур здатен призвести до силового протистояння етносів і до посилення локальних ідентифікацій. Яскраво виражена тенденція до уніфікації культур загострює у деяких націй потребу у збереженні власних культурних цінностей.

Таким чином, культурна ідентичність справляє визначальний вплив на процес міжкультурної комунікації. Так, вона передбачає сукупність деяких стійких якостей, завдяки яким ті чи інші культурні явища або люди викликають у нас почуття симпатії або антипатії. Залежно від цього, ми обираємо відповідний тип, манеру і форму спілкування з ними.

---

1. Садохин, А. П. Межкультурная коммуникация. М., 2004. С. 57.

2. Friedman J. Cultural Identify & Global Process. London: SAGE Publications, 1996. 270 p.

3. Mathews G. Global culture / individual identity: searching for home in the cultural supermarket. London: Routledge, 2000. 228 p.